

LES PERSONES CONSAGRADES I LA SEVA MISSIÓ A L'ESCOLA

Reflexions i orientacions

SAGRADA CONGREGACIÓ PER A L'EDUCACIÓ CATÒLICA

LES PERSONES
CONSAGRADES
I LA SEVA MISSIÓ A L'ESCOLA

Reflexions i orientacions

Claret

© Editorial Claret, SAU
Roger de Llúria, 5 – 08010 Barcelona

Imprès a GyERSA
Tambor del Bruc, 6 – Sant Joan Despí
ISBN: 84-8297-625-7
Dipòsit legal: B. 5.327-2003
Gener 2003

Introducció

1. La celebració del segon mil·lenni de l'encarnació del Verb ha estat per a molts creients un temps de conversió i obertura al projecte de Déu sobre la persona humana creada a la seva imatge. La gràcia del Jubileu ha estimulat en el Poble de Déu la urgència de proclamar amb el testimoni de la vida el misteri de Jesucrist «ahir i avui i sempre» i, en Ell, la veritat sobre la persona humana. A més a més, els joves han manifestat un interès sorprenent per l'anunci explícit de Jesús. Per altra banda, les persones consagrades han captat la forta crida a viure en estat de conversió per realitzar en l'Església la seva missió específica: ser testimonis de Crist, *epifania de l'amor de Déu en el món*, signes llegibles d'una humanitat reconciliada.¹

2. Les complexes situacions culturals de principis del segle XXI són un ulterior reclam a la responsabilitat de viure el present com a *kai-rós*, temps favorable, per tal que l'Evangeli arribi amb eficàcia als homes i dones d'avui. En aquesta època problemàtica, i fascinant alhora,² les persones consagrades perceben la importància de la tasca profètica que l'Església els confia: «*recordar i servir el disegni de Déu sobre els homes*, tal com ha estat anunciat per les Escripures, i com es desprèn d'una atenta lectura dels signes de l'acció providencial de Déu en la història».³ Aquesta tasca exigeix la valentia del testimoni i la paciència del diàleg: és un deure davant les tendències culturals que amenacen la dignitat de la vida humana, especialment en els moments crucials del seu començament i la seva conclusió, l'harmonia de la creació, l'existència dels pobles i la pau.

---

1. Cf. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, 25 de març de 1996, nn. 72-73, AAS 88 (1996), pp. 447-449. Versió catalana a Ed. Claret. 1990.

2. Cf. JOAN PAU II, Carta enc. *Redemptoris missio*, 7 de desembre de 1990, n. 38, AAS 83 (1991), p. 286. Versió catalana a Ed. Claret. 1996.

3. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 73, AAS 88 (1996), p. 448.

3. Al començament del nou mil·lenni, en el context de profunds canvis que envesteixen el món educatiu i escolar, la Congregació per a l'Educació Catòlica desitja compartir algunes reflexions, oferir algunes orientacions i suscitar ulteriors aprofundiments en la missió educativa i la presència de les persones consagrades a l'escola, no només catòlica. El present document va dirigit principalment als membres dels instituts de vida consagrada i de les societats de vida apostòlica, i també a aquells que, compromesos en la missió educativa de l'Església, han assumit de formes diverses els consells evangèlics.

4. Les presents consideracions se situen en la línia del Concili Vaticà II, del magisteri de l'Església universal i dels documents dels Sínodes continentals relatius a l'evangelització, la vida consagrada i l'educació, en especial l'educació escolar. En anys anteriors, aquesta Congregació ha ofert orientacions sobre l'escola catòlica⁴ i els laics testimonis de la fe a l'escola.⁵ En continuïtat amb el document sobre els laics, ara pretén reflexionar sobre l'aportació específica de les persones consagrades en la missió educativa a l'escola, a la llum de l'Exhortació apostòlica *Vita Consecrata* i de les més recents evolucions de la pastoral de la cultura,⁶ amb la convicció que: «una fe que no es fa cultura és una fe no acollida en plenitud, no pensada en integritat, no viscuda en fidelitat».⁷

5. La necessitat de la mediació cultural de la fe és una invitació, per a les persones consagrades, a ponderar el significat de la seva presència a l'escola. Les noves situacions en què treballen, en ambients sovint secularitzats i en nombre minvat en les comunitats educatives, requereixen expressar clarament la seva aportació específica en col·laboració amb altres vocacions presents a l'escola. S'està deli-

---

4. Cf. Sagrada Congregació per a l'Educació Catòlica, *L'escola catòlica*, 19 de març de 1977; cf. Congregació per a l'Educació Catòlica, *L'escola catòlica als l·lindars del tercer mil·lenni*, 28 de desembre de 1997.

5. Cf. Sagrada Congregació per a l'Educació Catòlica, *El laic catòlic testimoni de la fe a l'escola*, 15 d'octubre de 1982.

6. Cf. Pontifici Consell de la Cultura, *Per a una pastoral de la cultura*, 23 de maig de 1999.

7. JOAN PAU II, *Carta fundacional del Pontifici Consell de la Cultura*, 20 de maig de 1982, AAS 74 (1982), p. 685.

neant un temps en què és necessari elaborar respostes a les preguntes fonamentals de les joves generacions i presentar una clara proposta cultural que expliciti el tipus de persona i societat a què es vol educar, i la referència a la visió antropològica inspirada en els valors de l'evangeli, en diàleg respectuós i constructiu amb les altres concepcions de la vida.

6. Els desafiaments del context actual donen noves motivacions a la missió de les persones consagrades, crides a viure els consells evangèlics i portar l'humanisme de les benaventurances al camp de l'educació i de l'escola, que no és, en absolut, estrany a la comanda de l'Església d'anunciar la salvació a tots els pobles.⁸ «Però al mateix temps constatem amb dolor l'augment d'algunes dificultats que indueixen a les vostres comunitats [religioses] a abandonar el camp escolar. La carència de vocacions religioses, el desinterès per la missió educativa escolar, les dificultats econòmiques per a la gestió de les escoles catòliques, l'esquer d'altres formes d'apostolat aparentment més gratificants ...».⁹ Aquestes dificultats, lluny de desanimar, poden ser font de purificació i senyal d'un temps *de gràcia i salvació* (cf. 2Cor 6,2). Inviten al discerniment i a una actitud de *renovació* contínua. A més a més, l'Esperit Sant orienta a redescobrir el carisma, les arrels i les modalitats de presència en el món de l'escola, concentrant-se en allò essencial: la primacia del testimoni de Crist pobre, humil i cast; la prioritat de la persona i de relacions fonamentades en la caritat; la recerca de la veritat; la síntesi entre fe, vida i cultura, i la proposta eficaç d'una visió de l'home respectuosa amb el projecte de Déu.

Així doncs, resulta evident que les persones consagrades a l'escola, en comunió amb els Pastors, exerceixen una missió eclesial d'importància vital en la mesura que educant, col·laboren en l'evangelització. Aquesta missió exigeix compromís de santedat, generositat i qualificada professionalitat educativa perquè la veritat sobre la persona revelada per Jesús il·lumini el creixement de les jo-

---

8. Cf. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 96, AAS 88 (1996), p. 471.

9. Congregació per a l'Educació Catòlica, *Carta circular als Reverendíssims Superiors Generals, a les Reverendíssimes Superiores Generals, i als Presidents de les Societats de Vida Apostòlica amb responsabilitat d'escoles catòliques*, 15 d'octubre de 1996, en *Enchiridion Vaticanum*, vol. 15, p.837.

ves generacions i de tota la humanitat. Per tant, aquest Dicasteri creu oportú tornar a engiponar el perfil de les persones consagrades i detenir-se en algunes notes característiques de la seva missió educativa a l'escola avui.

I. Perfil de les persones consagrades

A L'ESCOLA DE CRIST MESTRE

7. «La vida consagrada, arrelada profundament en els exemples i ensenyaments de Crist el Senyor, és un do de Déu Pare a la seva Església per mitjà de l'Esperit. Amb la professió dels consells evangèlics *els trets característics de Jesús* —verge, pobre i obediència— *tenen una típica i permanent "visibilitat" enmig del món*, i la mirada dels fidels és atreta cap al misteri del Regne de Déu que ja actua en la història, però espera la seva plena realització al cel».¹⁰ El fi de la vida consagrada consisteix en «la conformació amb el Senyor Jesús i amb la seva total obediència»,¹¹ per la qual cosa tota persona consagrada és cridada a assumir «els seus sentiments i la seva forma de vida»,¹² el seu mode de pensar i obrar, de ser i estimar.

8. *La immediata referència a Crist i la natura íntima del senyor* per a l'Església i el món,¹³ són elements que defineixen identitat i finalitat de la vida consagrada. En ells la vida consagrada es retroba a si mateixa, el punt de partida, Déu i el seu amor, i el punt d'arribada, la comunitat humana i les seves necessitats. A través d'aquests elements cada família religiosa delinea la seva pròpia fisonomia, des de l'espiritualitat a l'apostolat, des de l'estil de vida comuna al projecte ascètic, en compartir i participar la riquesa dels carismes propis.

---

10. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 1, AAS 88 (1996), p. 377.

11. *Ibid.*, n. 65, p. 441.

12. *Ibid.*, n. 18, p. 391.

13. Cf. Conc. Ecum. Vat. II, Const. dogm. sobre l'Església *Lumen gentium*, nn. 43-44.

9. D'alguna manera, la vida consagrada pot ser comparada amb una *escola*, en què cada persona consagrada és cridada a freqüentar durant tota la seva vida. En efecte, tenir en si els sentiments del Fill vol dir entrar cada dia a la seva escola, per aprendre d'Ell a posseir un cor mans i humil, valent i apassionat. Vol dir deixar-se *educar* per Crist, Verb etern del Pare, i ser atret per Ell, cor i centre del món, triant la seva mateixa *forma* de vida.

10. Així, la vida de la persona consagrada és una paràbola educativo-formativa que educa en la veritat de la vida i la forma per a la llibertat del do de si, segons el model de la Pasqua del Senyor. Cada moment de l'existència consagrada és part d'aquesta paràbola, en el seu doble aspecte educatiu i formatiu. En efecte, la persona consagrada aprèn progressivament a tenir en si mateixa els sentiments del Fill i manifestar-los en una *vida cada cop més conforme amb Ell*, a nivell individual i comunitari, en la formació inicial i en el permanent. Així doncs, els vots són expressió de l'estil de vida essencial, verge i abandonat completament al Pare triat per Jesús en aquesta terra. L'oració es transforma en continuació a la terra de l'alabança del Fill al Pare per la salvació de la humanitat sencera. La vida comuna és la demostració que, en el nom del Senyor, es poden nuar llaços més forts que els que procedeixen de la carn i la sang, capaços de superar tot el que pugui dividir. L'apostolat és l'anunci apassionat d'Aquell per qui hem estat conquerits.

11. L'escola dels sentiments del Fill va obrint l'existència consagrada també, a la urgència del testimoni perquè el *do rebut arribi a tots*. En efecte, el Fill, «malgrat la seva condició divina, no va fer gala de la seva categoria de Déu» (*Fl* 2,6), res es va reservar per a si mateix, sinó que va compartir amb els homes la seva pròpia riquesa de ser Fill. Per aquest motiu, encara que el testimoni impugna alguns elements de la cultura circumdant, les persones consagrades intenten entaular diàleg per compartir els béns que són portadores. Això significa que el testimoni haurà de ser nítid i inequívoc, clar i intel·ligible per a tots, de manera que mostri que la consagració religiosa pot dir molt a tota cultura, en quant que ajuda a desvetllar la veritat de l'ésser humà.

RESPOSTA RADICAL

12. Avui dia, entre els desafiaments dirigits a la vida consagrada hi ha el d'aconseguir manifestar el *valor fins i tot antropològic* de la consagració. Es tracta de mostrar que una vida pobra, casta i obedient fa ressaltar l'íntima dignitat humana; que tots estan cridats, de forma diversa, segons la pròpia vocació, a ser pobres, obedients i castos. En efecte, els consells evangèlics transfiguren valors i desigs autènticament humans, però així mateix relativitzen allò humà «presentant Déu com el bé absolut». ¹⁴ A més a més, la vida consagrada ha de poder evidenciar que el missatge evangèlic posseeix una notable importància per al viure social del nostre temps i que és comprensible fins i tot per qui viu en una societat competitiva com la nostra. Finalment, és tasca de la vida consagrada aconseguir testimoniar que la santedat és la proposta de més alta humanització de l'home i de la història: és projecte que cadascú en aquesta terra pot fer seu. ¹⁵

13. En la mesura que les persones consagrades viuen amb radicalitat els compromisos de la consagració, comuniquen les riqueses de la seva vocació específica. D'altra banda, aquesta comunicació també suscita també en qui la rep la capacitat d'una resposta enriquidora mitjançant la participació del seu do personal i de la seva vocació específica. Aquesta «confrontació-coparticipació» amb l'Església i el món és de gran importància per a la vitalitat dels diversos carismes religiosos i per a una interpretació dels mateixos adherent al context actual i a les respectives arrels espirituals. És el principi de la *circularitat carismàtica*, gràcies al qual el carisma torna d'alguna manera a on va néixer, però no repetint-se sense més. D'aquesta manera, la pròpia vida consagrada es renova, en l'escolta i lectura dels signes dels temps i en la fidelitat, creativa i activa, als seus orígens.

14. La validesa d'aquest principi la confirma la història: des de sempre la vida consagrada hi ha entreteixit un diàleg constructiu amb la cultura circumdant, unes vegades interpel·lant-la i provocant-la, al-

---

14. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 87, AAS 88 (1996), p. 463.

15. Cf. JOAN PAU II, Carta ap. *Novo millennio ineunte*, 6 de gener de 2001, n. 30, AAS 93 (2001), p.287. Versió catalana a Ed. Claret. 2002.

tres vegades defensant-la i custodiant-la, i, en tot cas, deixant-se estimular i interrogar per ella, amb una confrontació en alguns casos dialèctica, però sempre fecunda. És precís que aquesta confrontació es mantingui també en aquests temps de renovació per a la vida consagrada i de desorientació cultural que corre el risc de frustrar la inextingible necessitat de debò del cor humà.

A L'ESGLÉSIA COMUNIÓ

15. L'aprofundiment de la realitat eclesial en tant que misteri de comunió ha portat a l'Església, sota l'acció de l'Esperit, a veure's cada cop més a si mateixa com a poble de Déu en camí, i alhora com a cos de Crist, els membres del qual estan en mútua relació entre si i amb el cap.

En el pla pastoral, «fer de l'Església *la casa i l'escola de la comunió*»¹⁶ és el gran desafiament, que al començament del nou mil·lenni, cal saber afrontar per ser fidels al projecte de Déu i a les expectatives profundes del món. Primerament, cal promocionar una *espiritualitat de la comunió*, capaç de fer-se principi educatiu en els diversos ambients on es forma la persona humana. Aquesta *espiritualitat* s'aprèn fixant la mirada del cor sobre el misteri de la Trinitat, la llum de la qual es reflexa en el rostre de tota persona, acollida i valorada com a do.

16. Les instàncies de comunió han ofert a les persones consagrades la possibilitat de redescobrir la relació de reciprocitat amb les altres vocacions al poble de Déu. A l'Església són cridades, de forma especial, a revelar que la participació en la comunió trinitària pot canviar les relacions humanes creant un nou tipus de solidaritat. En efecte, les persones consagrades, en fer professió de viure *per a Déu i de Déu*, s'obren a la tasca de confessar la potència de l'acció reconciliadora de la gràcia, que supera els dinamismes disgregadors presents en el cor humà.

17. Les persones consagrades, en virtut de la seva vocació, sigui el que sigui el carisma específic que les singularitza, són crides a ser *expertes*

---

16. *Ibid.*, n. 43, p.296.

en comunió, a fomentar llaços humans i espirituals que propiciïn l'intercanvi de dons entre tots els membres del poble de Déu. El reconeixement de la *multiformitat* de les vocacions a l'Església confereixen un nou significat a la presència de les persones consagrades al camp de l'educació escolar. L'escola és, per a elles, el lloc de la missió, on s'actualitza el paper profètic atorgat pel baptisme i viscut segons l'exigència de radicalitat pròpia dels consells evangèlics. El do d'especial consagració que han rebut les portarà a reconèixer en l'escola i en el compromís educatiu el solc fecund que pot créixer i fructificar el Regne de Déu.

18. Aquest compromís respon perfectament a la natura i la finalitat de la vida consagrada mateixa, i es posa en pràctica segons aquella doble modalitat *educativa i formativa* que acompanya el creixement de cada persona consagrada. A través de l'escola el consagrat i la consagrada eduquen, ajuden al jove a captar la seva pròpia identitat i a fer aflorar aquelles necessitats i desitjos autèntics que coven en el cor de tot home, però que amb freqüència passen despercebuts i infravalorats: set d'autenticitat i honradesa, d'amor i fidelitat, de debò i coherència, de felicitat i plenitud de vida. Desitjos que, en última anàlisi, convergeixen en el suprem desig humà: *veure el rostre de Déu*.

19. La segona modalitat és aquella vinculada a la formació. L'escola *forma* quan ofereix una proposta precisa de realització d'aquells desitjos, impedit que se'ls deformi, o se'ls satisfaci només parcial o feblement. Les persones consagrades, que estan a l'escola del Senyor, proposen amb el testimoni de la seva pròpia vida la forma d'existència que s'inspira en Crist, perquè també el jove viva la llibertat de fill de Déu i experimenti el vertader goig i l'autèntica realització, que neixen de l'acollida del projecte del Pare. Missió providencial, la dels consagrats a l'escola, en el context actual, on les propostes educatives semblen ser cada cop més pobre i les aspiracions de l'home cada cop més es queden sense ser satisfetes!

20. En la comunitat educativa, les persones consagrades no tenen necessitat de reservar-se tasques exclusives. Allò específic de la vida consagrada consisteix en ser signe, memòria i profecia dels valors de l'Evangeli. La seva característica és «introduir a l'horitzó educatiu el

testimoni radical dels béns del Regne»,¹⁷ en col·laboració amb els laics cridats a expressar, en el signe de la secularitat, el realisme de l'Encarnació de Déu enmig de nosaltres, «l'entranyable vinculació de les realitats terrenes a Déu en Crist».¹⁸

21. Les diverses vocacions estan en funció del creixement del cos de Crist i de la seva missió en el món. Del compromís de testimoni evangèlic segons la forma pròpia de cada vocació, neix un dinamisme de mútua ajuda per viure integralment l'adhesió al misteri de Crist i de l'Església en la seva múltiples dimensions; un estímul, en cadascú, per descobrir la riquesa evangèlica de la pròpia vocació en la confrontació plena de gratitud amb les altres.

La reciprocitat de les vocacions, evitant tant la contraposició com la homologació, es situa com a perspectiva d'especial fecunditat per enriquir el valor eclesial de la comunitat educativa. En ella, les diverses vocacions presten un servei per a la realització d'una cultura de la comunió. Són camins correlatius, diversos i recíprocs, que concorren a la plena realització del carisma dels carismes: la caritat.

DE CARA AL MÓN

22. La consciència de viure en un temps carregat de reptes i noves possibilitats, estimula a les persones consagrades, compromeses amb la missió educativa escolar, a invertir el do rebut donant raó de l'esperança que les anima. L'esperança, fruit de la fe en el Déu de la història, es fonamenta en la paraula i la vida de Jesús, que va viure *en el món* sense ser *del món*. Aquesta mateixa actitud li demana Ell al seu seguidor: viure i treballar en la història, però sense deixar-se tancar en ella. L'esperança exigeix inserció en el món, però també ruptura; demana profecia i compromet en cada cas a adherir-se o dissociar-se per educar en la llibertat dels fills de Déu en un context de condicionaments que porten a noves formes d'esclavitud.

---

17. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 96, AAS 88 (1996), p. 472.

18. Sagrada Congregació per a l'Educació Catòlica, *El laic catòlic testimoni de la fe a l'escola*, n. 43.

23. Aquesta forma d'estar en la història requereix una profunda capacitat de discerniment, que en néixer de l'escolta diària de la Paraula de Déu, facilita la lectura dels esdeveniments i disposa per fer-se, per així dir-ho, *consciència crítica*. Com més profund i autèntic sigui aquest compromís, tant més possible serà captar l'acció de l'Esperit en la vida de les persones i en els esdeveniments de la història. Una capacitat d'aquesta índole troba el seu fonament en la contemplació i l'oració, que ensenyen a veure les persones i coses des de la perspectiva de Déu. És el contrari a la mirada superficial i a l'activisme incapaç de detenir-se en allò important i essencial. Quan falten la contemplació i l'oració —i les persones consagrades no estan exemptes d'aquest risc— minva també la passió per l'anunci de l'Evangelí, la capacitat de lluitar per la vida i per la salvació de l'home.

24. Les persones consagrades, vivint amb generositat i empena la seva vocació, porten a l'escola l'experiència de la relació amb Déu, arrelada en l'oració, l'Eucaristia, el sagrament de la Reconciliació i l'espiritualitat de comunió que caracteritza la vida de la comunitat religiosa. La conseqüent actitud evangèlica facilita l'aptitud per al discerniment i la formació en el sentit crític, aspecte fonamental i necessari del procés educatiu. Sigui quina sigui la seva tasca específica, la presència de les persones consagrades a l'escola *contagia* la mirada contemplativa educant per al silenci que porta a sentir Déu, a preocupar-se pels altres, per la realitat que ens envolta, per la creació. A més a més, apuntant a allò essencial, les persones consagrades desporten l'exigència de trobades autèntiques, renoven la capacitat de sorprendre's i ocupar-se de l'altre, a qui se li redescobreix germà.

25. En virtut de la seva identitat, les persones consagrades constitueixen la «*memòria vivent del mode d'existir i d'actuar de Jesús com a Verb encarnat davant el Pare i davant els germans*». ¹⁹ La primera i fonamental aportació a la missió educativa a l'escola per part de les persones consagrades és la radicalitat evangèlica de la seva vida. Aquest mode de plantejar l'existència, fonamentat en la generosa resposta a la crida de Déu, arriba a ser invitació a tots els membres de la comuni-

---

19. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 22, AAS 88 (1996), p. 396.

tat educativa perquè cadascú orienti la seva existència com una resposta a Déu, partint dels diferents estats de vida.

26. En aquesta perspectiva les persones consagrades testimonien que la *castedat* del cor, del cos, de la vida és l'expressió plena i forta d'un amor total a Déu que fa lliure a la persona, plena de goig profund i disposada a la missió. Així les persones consagrades contribueixen a orientar els joves cap a un ple desenvolupament de la seva capacitat d'estimar i a una maduresa integral de la seva personalitat. Es tracta d'un testimoni importantíssim enfront a una cultura que tendeix cada cop més a banalitzar l'amor humà i tancar-se a la vida. En una societat on tot tendeix a estar garantit, les persones consagrades, mitjançant la *pobresa* escollida lliurement, assumeixen un estil de vida sobri i essencial, promovent una justa relació amb les coses i encomanant-se a la providència de Déu. La llibertat enfront les coses les fa disponibles sense reserves per a un servei educatiu de la joventut, convertint-se en signe de la gratuïtat de l'amor de Déu, en un món on el materialisme i el tenir semblen prevaler sobre l'ésser. Finalment, vivint l'*obediència* reclamen a tots a la senyoria de l'únic Déu i a oposar-se a la temptació del domini, senyalant una opció de fe que es contraposa a formes d'individualisme i autosuficiència.

27. Com Jesús pels seus deixebles, les persones consagrades viuen la seva donació en profit dels destinataris de la missió: en primer lloc els alumnes i les alumnes; però també els pares i els altres educadors i educadores. Això les anima a viure l'oració i la resposta diària al seguiment de Crist per fer-se instrument cada cop més apte per a l'obra que Déu realitza per la seva mediació.

La crida a donar-se a l'escola, amb disponibilitat total, amb profunda i vertadera llibertat, aconsegueix que els consagrats i consagrades arribin a ser vius testimonis del Senyor que s'ofereix per tots. Aquesta sobreabundància de gratuïtat i amor fa estimable la seva donació, per damunt i més enllà de qualsevol mena de funcionalitat.²⁰

28. Les persones consagrades troben en Maria el model amb el qual inspirar-se per a la relació amb Déu i per viure la història humana.

---

20. Cf. *Ibid.*, n. 105, p. 481.

Maria representa la icona de l'esperança profètica per la seva capacitat d'acollir i meditar prolongadament la Paraula en el seu cor, llegir la història segons el projecte de Déu, contemplar Déu present i operant en el temps. En la seva mirada es transparenta la saviesa que uneix harmònicament l'èxtasi de la trobada amb Déu i el major realisme crític davant el món. El *Magníficat* és la profecia per excel·lència de la Mare de Déu, que sempre ressona nou en l'esperit de la persona consagrada, com a alabança perenne al Senyor que s'inclina sobre els petits i els pobres per donar-los vida i misericòrdia.

II. La missió educativa de les persones consagrades avui

29. El perfil de les persones consagrades fa aflorar amb claredat quant s'adequa el compromís educatiu en l'escola a la natura de la vida consagrada. En efecte, «per la peculiar experiència dels dons de l'Esperit, per l'escolta assídua de la Paraula i l'exercici del discerniment, pel ric patrimoni de tradicions educatives acumulades a través del temps pel propi Institut, consagrats i consagrades estan en condicions de dur a terme una acció particularment eficaç»²¹ al camp educatiu. Això requereix la promoció, dins la vida consagrada, d'una banda d'un «*renovat amor per l'interès cultural* que consenti elevar el nivell de la preparació personal»²² i, per una altra, d'una conversió permanent per seguir Jesús, *camí, veritat i vida* (cf. *Jn 14,6*). És un camí incòmode i fatigós, però que permet acceptar els desafiaments del moment present i fer-se càrrec de la missió educativa encomanada per l'Església. La Congregació per a l'Educació Catòlica, conscient de no poder ser exhaustiva, vol aturar-se a examinar només alguns elements d'aquesta missió. En especial, vol reflexionar sobre tres aportacions específiques de la presència de les persones consagrades a l'educació escolar: primer de tot, el nexa de l'educació amb l'evangelització; després, la formació en la relacionalitat «vertical», és a dir, a l'obertura a Déu; i, finalment, la formació en la relacionalitat «horitzontal», o sigui, a acollir a l'altre i a viure plegats.

---

21. Congregació per als Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica, *Caminar des de Crist*, 19 de maig de 2002, n. 39.

22. *Ibid.*, n. 39.

EDUCADORS CRIDATS A EVANGELITZAR

Aneu... pregonant l'Evangeli a tota la humanitat (Mc 16,15)

30. «Havent d'atendre la santa Mare Església a tota la vida de l'home, fins i tot la material quant està unida amb la vocació celest, per a complir el manament rebut del seu diví Fundador, a saber, el fet d'anunciar a tots els homes el misteri de la salvació i instaurar totes les coses en Crist, li toca també una part en el progrés i en l'extensió de l'educació».²³ El compromís educatiu, tant en escoles catòliques com en altres tipus d'escoles, és per a les persones consagrades vocació i opció de vida, un camí de santedat, una exigència de justícia i solidaritat especialment amb les joves i els joves més pobres, amenaçats per diverses formes de desviació i risc. En dedicar-se a la missió educativa a l'escola, les persones consagrades contribueixen a fer arribar al més necessitat el pa de la cultura. Veuen en la cultura una condició fonamental perquè la persona pugui realitzar-se integralment, aconseguir un nivell de vida conforme amb la seva dignitat i obrir-se a la trobada amb Crist i l'Evangeli. Tal compromís s'arrela en un patrimoni de saviesa pedagògica que permet reafirmar el valor de l'educació com a força capaç d'ajudar a la maduració de la persona, acostar-la a la fe i respondre als reptes d'una societat complexa com l'actual.

Enfront dels desafiaments actuals

31. El procés de globalització caracteritza l'horitzó del nou segle. Es tracta d'un fenomen complex en les seves dinàmiques. Té efectes positius, com la possibilitat de trobada entre pobles i cultures, però també aspectes negatius, que corren el risc de produir ulteriors desigualtats, injustícies i marginacions. La rapidesa i complexitat dels canvis causats per a la globalització es reflecteixen també a l'escola, que corre el perill de ser instrumentalitzada per les exigències de les estructures productivoeconòmiques, o per prejudicis

---

23. Conc. Ecum. Vat. II, Decl. sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, Introd.

ideològics i càlculs polítics que ofusquen la seva funció educativa. Aquesta situació demana a l'escola reafirmar amb força el seu paper específic d'estímul per a la reflexió i d'instància crítica. En raó de la seva vocació, les persones consagrades es comprometen amb la promoció de la dignitat de la persona humana, col·laborant que l'escola sigui lloc d'educació integral, d'evangelització i aprenentatge d'un diàleg vital entre persones de cultures, religions i àmbits socials diferents.²⁴

32. El creixent desenvolupament i la difusió de les noves tecnologies posen a disposició mitjans i instruments inimaginables fins fa uns pocs anys; però plantegen també interrogants sobre el futur del desenvolupament humà. L'amplitud i profunditat de les innovacions tecnològiques xoquen amb els processos de l'accés en saber, de la socialització, de la relació amb la natura; i prefiguren canvis radicals, no sempre positius, en amplis sectors de la vida de la humanitat. Les persones consagrades no poden sostreure's a la tasca de preguntar-se sobre l'impacte que aquestes tecnologies provoquen en les persones, en les modalitats de comunicació, en l'avenir de la societat.

33. En el context d'aquests canvis competeix a l'escola un paper significatiu per a la formació de la personalitat de les noves generacions. L'ús responsable de les noves tecnologies, en especial d'internet, exigeix una adequada formació ètica.²⁵ Conjuntament amb tots els que treballen a l'escola, les persones consagrades senten l'exigència de conèixer els processos, els llenguatges, les oportunitats i els reptes de les noves tecnologies; però, sobretot, de fer-se educadors de la comunicació, perquè aquestes tecnologies s'utilitzin amb discerniment i sensatesa.²⁶

34. Entre els reptes de la societat actual amb què està crida a confrontar-se l'escola, es troben les amenaces a la vida i la família, les manipulacions genètiques, la creixent pol·lució, el saqueig dels recursos

---

24. Cf. Congregació per a l'Educació Catòlica, *L'escola catòlica als llindars del tercer mil·lenni*, n. 11.

25. Cf. Pontifici Consell per a les Comunicacions Socials, *Ètica a Internet*, 22 de febrer de 2002, n. 15.

26. Cf. Pontifici Consell per a les Comunicacions Socials, *L'Església i Internet*, 22 de febrer de 2002, n. 7.

naturals, el drama no resol el subdesenvolupament i de la pobresa que aixafen poblacions senceres del sud del món. Són qüestions vitals per a tots, que és necessari afrontar amb una visió àmplia i responsable, promovent una concepció de vida respectuosa de la dignitat de l'home i de la creació. Això significa formar persones capaces de dominar i transformar processos i instruments en sentit humanitari i solidari. Aquesta preocupació és compartida per tota la comunitat internacional, que treballa perquè les polítiques i els programes educatius nacionals contribueixin a desenvolupar una acció formativa en aquesta direcció.²⁷

Una explícita visió antropològica

35. L'explicitació del fonament antropològic de la proposta formativa de l'escola és una urgència cada cop més ineludible en les societats complexes. La persona humana es defineix per la *racionalitat*, és a dir, pel seu caràcter intel·ligent i lliure, i per la *relacionalitat*, o sigui, per la relació amb altres persones. L'«existir-amb» l'altre implica tant el nivell del ser de la persona humana —home/dona— com el nivell ètic de l'obrar. El fonament de l'*ethos* humà està a ser imatge i semblança de Déu, Trinitat de persones en comunió. L'existència de la persona es presenta, perquè, com una crida i una tasca a existir l'un per a l'altre.

36. El compromís d'una espiritualitat de la comunió per al segle XXI és l'expressió d'una concepció de la persona humana, creada a imatge de Déu. Aquesta visió il·lumina el misteri de l'home i la dona. La persona humana experimenta la seva pròpia humanitat en la mesura que és capaç de participar de la humanitat de l'altre, portador d'un projecte original i irrepetible. Es tracta d'un projecte, la realització del qual pot produir-se únicament en el context de la relació i el diàleg amb el *tu* en un horitzó de reciprocitat i d'obertura a Déu. La reciprocitat, entesa d'aquesta manera, està en la base del do de si i de la *proximitat* com a obertura solidària respecte a cada persona. Aquesta proximitat

---

27. Cf. UNESCO, Conférence Générale, *Résolution adoptée sur le rapport de la Commission V. Séance plénière*, 12 de novembre de 1997.

té la seva arrel més autèntica en el misteri de Crist, Verb encarnat, que ha volgut fer-se pròxim a l'home.

37. Enfront del pluralisme ideològic i a la proliferació dels «saberés», els consagrats i consagrades ofereixen, perquè, l'aportació de la visió d'un humanisme *plenari*,²⁸ obert a Déu, que ama a cada persona i la invita a fer-se cada cop més «conforme a la imatge del seu Fill» (cf. *Rm* 8,29). Aquest projecte diví és el cor de l'humanisme cristià: «Crist manifesta plenament l'home al propi home i li descobreix la sublimitat de la seva vocació».²⁹ Afirmar la grandesa de la criatura humana no significa ignorar la seva fragilitat: la imatge de Déu reflectida en les persones està, de fet, deformada pel pecat. La il·lusió d'alliberar-se de tota dependència, fins i tot de Déu, desemboca sempre en noves formes d'esclavitud, violència i abús. La veritat d'això queda confirmada per l'experiència de tot ser humà, per la història de la sang vesada en nom d'ideologies i règims que han volgut construir una *humanitat nova* sense Déu.³⁰ En canvi, per ser autèntica, la llibertat ha d'enfrontar-se amb la veritat de la persona, la plenitud de la qual es revela en Crist, i portar a l'alliberament de quant nega la seva dignitat impedit-li aconseguir el bé propi i aliè.

38. Les persones consagrades es comprometen a ser a l'escola testimoni de la veritat sobre la persona i de la força transformadora de l'Esperit Sant. Amb la seva vida confirmen que la fe il·lumina tot el camp de l'educació elevant i potenciant els valors humans. L'escola catòlica, en especial, té una comesa prioritària: fer «emergir a l'interior mateix del saber escolar la visió cristiana del món i de la vida, de la cultura i de la història».³¹

39. D'aquí la importància de reafirmar, en un context pedagògic que pel contrari tendeix a posar-la en segon pla, la dimensió humanística i

---

28. Cf. PAU VI, Carta enc. *Populorum progressio*, 26 de març de 1967, n. 42, AAS 59 (1967), p. 278.

29. Conc. Ecum. Vat. II, Const. past. sobre l'Església en el món contemporani *Gaudium et spes*, n. 22.

30. Cf. JOAN PAU II, Carta enc. *Redemptoris missio*, n. 8, AAS 83 (1991), p. 256.

31. Congregació per a l'Educació Catòlica, *L'escola catòlica als llindars del tercer mil·lenni*, n. 14.

espiritual del saber i de les diverses disciplines escolars. La persona, mitjançant l'estudi i la investigació, contribueix a perfeccionar-se a si mateixa i la pròpia humanitat. L'estudi resulta camí per a la trobada personal amb la veritat, «lloc» per a la trobada amb Déu mateix. En aquesta perspectiva, el saber pot ajudar a motivar l'existència i a obrir a la recerca de Déu, pot ser una gran experiència de llibertat per a la veritat, posant-se al servei de la maduració i la promoció en humanitat de l'individu i de la comunitat sencera.³² Un compromís d'aquesta índole demana a les persones consagrades una puntual comprovació de la qualitat de la seva proposta educativa, així com una constant atenció a la seva pròpia formació cultural i *professional*.

40. Un altre camp, igualment important, d'evangelització i humanització és l'educació no formal, és a dir, d'aquells que no han pogut tenir accés a una carrera escolar normal. Les persones consagrades senten el deure d'estar presents i fomentar projectes innovadors en els contextos populars. En aquests ambients és necessari donar a les joves i els joves més pobres l'oportunitat d'una formació adequada, atenta al creixement moral, espiritual i religiós, capaç de potenciar la socialització i superar la discriminació. La qual cosa no constitueix una novetat, en quant que l'educació de les classes populars va constituir una primícia per a diverses Famílies religioses. Avui es tracta de reafirmar amb modalitats i projectes adequats una atenció que mai ha decaïgut.

EDUCADORS CRIDATS A ACOMPANYAR CAP A L'ALTRE

Volguéssim veure Jesús (Jn 12,21)

El dinamisme de la reciprocitat

41. La missió educativa es posa en pràctica amb la col·laboració entre diversos subjectes —alumnes, pares de família, educadors, personal no

---

32. Cf. JOAN PAU II, *Discurs amb ocasió de la sessió plenària de la Pontificia Acadèmia de les Ciències*, 13 de novembre de 2000, AAS 93 (2001), pp. 202-206.

docent i entitat gestora— que formen la comunitat educativa. Aquesta, té la possibilitat de crear un ambient de vida en què els valors estan mitjançats per relacions interpersonals autèntiques entre els diversos membres que la componen. La seva finalitat més alta és l'educació integral de la persona. En aquesta òptica les persones consagrades poden aportar una contribució decisiva, a la llum de l'experiència de comunió que distingeix la seva vida comunitària. En efecte, en comprometre's a viure i comunicar en la comunitat escolar l'espiritualitat de la comunió, mitjançant un diàleg constructiu i capaç d'harmonitzar les diversitats, creen un ambient arrelat en els valors evangèlics de la veritat i la caritat. Les persones consagrades són, d'aquesta manera, llevat en grau d'instaurar relacions de comunió, per si mateixes educatives, cada cop més profundes. Fomenten la solidaritat, la mútua valoració i la corresponsabilitat en el projecte educatiu, i, sobretot, donen l'explícit testimoni cristià, mitjançant la comunicació de l'experiència de Déu i del missatge evangèlic, fins a compartir la consciència de ser instruments de Déu i de l'Església, portadores d'un carisma posat al servei de tots.

42. La tasca de comunicar l'espiritualitat de la comunió dins la comunitat escolar s'arrela en el fet de ser part de l'Església comunió, la qual cosa requereix de les persones consagrades compromeses en la missió educativa integrar-se, partint del seu carisma, en la pastoral de l'Església local. En efecte, exerceixen un ministeri eclesial al servei d'una comunitat concreta i en comunió amb l'Ordinari diocesà. La comuna missió educativa confiada per l'Església exigeix, per tant, també una col·laboració i una sinergia major entre les diverses Famílies religioses. Aquesta sinergia, a més de donar un servei educatiu més qualificat, ofereix l'oportunitat d'una coparticipació dels carismes per a utilitat de tota l'Església. Per això la comunió que estan crides a viure les persones consagrades va bastant més enllà de la pròpia família religiosa o del propi institut. Més encara, en obrir-se a la comunió amb les altres formes de consagració, les persones consagrades poden «descobrir les arrels comunes evangèliques i junts acollir amb major claredat la bellesa de la pròpia identitat en la varietat carismàtica, com a sarments de l'única vinya».³³

---

33. Congregació per als Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica, *Caminar des de Crist*, n. 30.

La dimensió relacional

43. La comunitat educativa expressa la varietat i bellesa de les diverses vocacions i la fecunditat, en el pla educatiu i pedagògic, que això aporta a la vida de la institució escolar.

El compromís de potenciar la dimensió relacional de la persona i l'interès posat en entaular autèntiques relacions educatives amb els/les joves són, indubtablement, aspectes que la presència de les persones consagrades pot afavorir a l'escola, considerada com a microcosmos en què es posen les bases per viure responsablement al macrocosmos de la societat. No obstant això, no és rar constatar, fins i tot a l'escola, el progressiu deteriorament de les relacions interpersonals, per motiu del funcionarisme dels rols, la pressa, el cansament i altres factors que creguin situacions conflictives. Organitzar l'escola com a palestra on s'entrena per entaular relacions positives entre els diversos membres i buscar solucions pacífiques dels conflictes és un objectiu fonamental, no sols per a la vida de la comunitat educativa, sinó també per a la construcció d'una societat pacífica i concorde.

44. A l'escola, ordinàriament, hi ha nois i noies, dones i barons amb comeses docents o administratius. La consideració de la dimensió unidual de la persona humana comporta l'exigència d'educar en el mutu reconeixement, en el respecte i valoració de les diversitats. L'experiència de la reciprocitat home/dona pot resultar paradigmàtica en la gestió positiva de les altres diversitats, fins i tot de les ètniques i religioses. En efecte, desenvolupa i alimenta actituds positives, com la consciència que tota persona pot donar i rebre, la disponibilitat per a l'acollida de l'altre, la capacitat de diàleg serè i l'oportunitat de purificar i aclarir les pròpies vivències mentre s'intenta comunicar-les i confrontar-les amb l'altre.

45. En la relació de reciprocitat, la interacció pot ser asimètrica des del punt de vista dels rols, com ho és necessàriament en la relació educativa, però no des del punt de vista de la dignitat i l'originalitat de cada persona humana. L'aprenentatge queda facilitat quan la interacció educativa, sense forçaments indeguts respecte als rols, es posa en un nivell que reconeix plenament la igualtat de la dignitat de tota persona humana. D'aquesta manera s'està en grau de formar personalitats ca-

paces d'una pròpia visió de la vida i de donar raó de les seves opcions. La implicació de les famílies i del cos docent crea un clima de confiança i respecte que afavoreix el desplegament de la capacitat de diàleg i convivència pacífica en la recerca d'allò promou el bé comú.

La comunitat educativa

46. Les persones consagrades, en raó de l'experiència de vida comunitària de la que són portadores, es troben en les condicions més favorables per col·laborar a aconseguir que el projecte educatiu de la institució escolar promogui la creació d'una vertadera comunitat. En especial, proposen un model de convivència alternatiu al d'una societat massificada o individualista. Concretament les persones consagrades es comprometen, junt amb els col·legues laics, que l'escola s'estructuri com a lloc de trobada, d'escolta, de comunicació, on els alumnes i alumnes percebin els valors de forma vital. Amb circumspicció ajuden a orientar les opcions pedagògiques, de tal manera que s'afavoreixi la superació del protagonisme individualista, la solidaritat enfront de la competició, l'ajuda al feble enfront de la marginació, la participació responsable enfront del desinterès.

47. La família és la primera responsable de l'educació dels fills. Les persones consagrades valoren la presència dels pares en la comunitat educativa i es comprometen a entaular amb ells una vertadera relació de reciprocitat. Els organismes de participació, les trobades personals i altres iniciatives persegueixen com a fi fer cada cop més activa la inserció dels pares en la vida de la institució i sensibilitzar-los en la tasca educativa. Reconèixer aquesta comesa és més necessari avui que en el passat, vistes les moltes dificultats que viu la família. Quan el pla original de Déu per a la família s'enfosqueix en les consciències, la societat rep un dany incalculable i resulta danyat el dret dels fills a viure en un context d'amor plenament humà. Al contrari, quan la família reflexa el projecte de Déu, es transforma en laboratori en què es perceben l'amor i l'autèntica solidaritat.³⁴

---

34. Cf. JOAN PAU II, *Homília en ocasió del Jubileu de les famílies*, Roma, 15 d'octubre de 2000, nn. 4-5, AAS 93 (2001), p. 90.

Les persones consagrades anuncien aquesta veritat, que no afecta només els creients, sinó que és patrimoni de la humanitat, inscrita en el cor de l'home. La possibilitat de contacte amb les famílies dels nens i joves alumnes és ocasió propícia per aprofundir amb ells temàtiques significatives relatives a la vida, a l'amor humà i a la natura de la família i per donar raó de la visió proposada, en comparació amb altres visions sovint dominants.

48. Els consagrats i consagrades, testimoniant a Crist i vivint la vida de comunió que els caracteritza, ofereixen al conjunt de la comunitat educativa el signe profètic de la fraternitat. La vida comunitària, quan està entreteixida de relacions profundes, «és un acte profètic, en una societat en què s'amaga, de vegades sense adonar-se, un profund anhel de fraternitat sense fronteres». ³⁵ Aquesta convicció es fa patent en el compromís de donar qualitat a la vida de la comunitat com a lloc de creixement de les persones i de mútua ajuda en la recerca i compliment de la missió comuna. En aquesta línia és important que el signe de la fraternitat es pugui percebre amb transparència en cada moment de la vida de la comunitat escolar.

49. La comunitat educativa realitza les seves finalitats en sinergia amb altres institucions educatives presents en la zona.

La coordinació de l'escola amb altres instàncies educatives i en la xarxa més àmplia de la comunicació estimula el procés de creixement personal, professional i social dels alumnes, oferint una pluralitat de propostes en forma integrada. Sobretot, constitueix una ajuda importantíssima per fugir de diversos condicionaments, en especial dels *mitjans de comunicació*, ajudant als joves a passar a ser, de simples i passius consumidors, interlocutors crítics, capaços d'influir positivament en l'opinió pública i en la qualitat mateixa de la informació.

En camí cap a l'altre

50. La vida de la comunitat educativa, quan està compromesa en la recerca seriosa de la veritat mitjançant l'aportació de les diverses dis-

---

35. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 85, AAS 88 (1996), p. 462.

ciplines, està urgida contínuament a madurar en la reflexió, a anar més enllà de les adquisicions aconseguides i plantejar interrogants a nivell existencial.

Les persones consagrades, amb la seva presència, ofereixen en aquest context l'aportació específica de la seva identitat i vocació. Els joves, encara que no sempre conscientment, desitgen trobar en elles el testimoni d'una vida viscuda com a resposta a una crida, com a itinerari cap a Déu, com a recerca dels signes mitjançant els quals Déu es fa present. Esperen veure persones que inviten a fer-se preguntes comprometedores, a descobrir el significat més profund de l'existència humana i de la història.

Orientar cap a la recerca de sentit

51. La trobada amb Déu és sempre un esdeveniment personal, una resposta al do de la fe que, per la seva pròpia natura, és un acte lliure de la persona. L'escola, inclosa la catòlica, no demana l'adhesió a la fe; però pot preparar-la. Mitjançant el projecte educatiu és possible crear les condicions perquè la persona desenvolupi l'aptitud de la recerca i es l'orienta a descobrir el misteri del propi ser i de la realitat que l'envolta, fins a arribar al llindar de la fe.

Després, a aquells decideixen traspassar-ho, els hi ofereix els mitjans necessaris per continuar aprofundint l'experiència de la fe mitjançant l'oració, els sacraments, la trobada amb Crist en la Paraula, en l'Eucaristia, en els esdeveniments, en les persones.³⁶

52. Una dimensió essencial de l'itinerari de recerca és l'educació en la llibertat, pròpia de tota escola fidel a la seva comesa. L'educació en la llibertat és acció d'humanització, perquè estén al desenvolupament ple de la personalitat. En efecte, l'educació mateixa cal veure-la com a adquisició, creixement i possessió de llibertat. Es tracta d'educar a cada alumne a alliberar-se dels condicionaments que li impedeixen viure en plenitud com a persona, a formar-se una personalitat forta i responsable, capaç d'opcions lliures i coherents.³⁷

---

36. Cf. Congregació per a l'educació catòlica, *Dimensió religiosa de l'educació a l'escola catòlica*, 7 d'abril de 1988, nn. 98-112.

37. Cf. Sagrada Congregació per a l'Educació Catòlica, *L'escola catòlica*, n. 31.

Educar persones veritablement lliures és ja orientar-les a la fe. La recerca de sentit propícia el desenvolupament de la dimensió religiosa de la persona com a terreny on pot madurar l'opció cristiana i desenvolupar-se el do de la fe. A l'escola es constata cada cop amb més freqüència, especialment en les societats occidentals, que la dimensió religiosa de la persona s'ha convertit en un *graó perdut*, no només en la carrera educativa pròpiament escolar, sinó també al camí formatiu més ampli iniciat en la família. No obstant això, sense ell, el recorregut educatiu en la seva globalitat acaba ressentint-se pesadament, dificultant tota recerca sobre Déu. Allò immediat, allò superficial, l'accessori, les solucions prefabricades, la desviació cap al màgic i els sucedanis del misteri estenen, així, a acaparar l'interès dels joves i no deixen espai a l'obertura a allò transcendent.

Avui s'adverteix, fins i tot per part de docents que es declaren no creients, la urgència de recuperar la dimensió religiosa de l'educació, necessària per formar personalitats capaces d'administrar els poderosos condicionaments presents en la societat i d'orientar èticament les noves conquestes de la ciència i la tècnica.

53. Les persones consagrades, en viure els consells evangèlics, constitueixen una invitació eficaç a preguntar-se sobre Déu i el misteri de la vida. Una pregunta d'aquesta índole, que requereix un estil d'educació capaç de suscitar les qüestions fonamentals sobre l'origen i el sentit de la vida, pensa per la recerca dels *perquè*s més que dels *com*s. Per a aquesta finalitat, és necessari verificar el mode de proposar els continguts de les diverses disciplines, de manera que els alumnes puguin desenvolupar aquestes qüestions i buscar adequades respostes. A més a més, als nois i joves cal instar-los a fugir de l'obvi i allò banal, sobretot en l'àmbit de les opcions de vida, de la família, de l'amor humà. Aquest estil es tradueix en una metodologia d'estudi i recerca que habitua a la reflexió i al discerniment. Es concreta en una estratègia que conrea en la persona, des dels primers anys, la interioritat com a lloc on posar-se a l'escolta de la veu de Déu, conrear el sentit del sagrat, decidir l'adhesió als valors, madurar el reconeixement de les pròpies limitacions i del pecat, experimentar que creix la responsabilitat cap a tot ser humà.

54. En aquest context protagonitza un paper específic l'ensenyament de la religió. Les persones consagrades, conjuntament amb els altres educadors, però amb major responsabilitat, sovint són cridades a assegurar itineraris d'educació religiosa diferenciats segons les diverses realitats escolars: en algunes escoles la majoria de les alumnes i alumnes són cristians, en altres predominen pertinences religioses diverses, o opcions agnòstiques i atees. La seva comesa és posar en evidència el valor de l'ensenyament de la religió integrada en l'horari de la institució i en el programa cultural. L'ensenyament religiós, tot i reconeixent que en l'escola catòlica agafa una funció distinta de la que té en altres escoles, conserva la finalitat d'obrir a la comprensió de l'experiència històrica del cristianisme, d'orientar al coneixement de Jesucrist i a l'aprofundiment del seu Evangeli. En aquest sentit, es qualifica com a proposta cultural que pot ser oferta a tots, a més de les opcions personals de fe. En molts contextos, el cristianisme constitueix ja l'*horitzó* espiritual de la cultura de pertinença.

A més a més, a l'escola catòlica, l'ensenyament de la religió té la comesa d'ajudar als alumnes a madurar una postura personal en matèria religiosa, coherent i respectuosa amb les posicions dels altres, contribuint d'aquesta forma al seu creixement i a una més acabada comprensió de la realitat. És important que tota la comunitat educativa, especialment a les escoles catòliques, reconegui el valor i el paper de l'ensenyament de la religió i contribueixi a la seva valoració per part dels alumnes. L'educador de religió, utilitzant els llenguatges aptes per mitjançar el missatge religiós, està cridat a estimular en els alumnes l'aprofundiment de les grans qüestions sobre el sentit de la vida, el significat de la realitat i el compromís responsable per transformar-la a la llum dels valors evangèlics, estimulants una confrontació constructiva entre els continguts i valors de la religió catòlica i la cultura contemporània.

A més a més, la comunitat de l'escola catòlica ofereix, junt amb l'ensenyament de la religió, altres oportunitats, altres moments i camins per educar en la síntesi entre fe i cultura, fe i vida.³⁸

---

38. Cf. *Ibid.*, nn. 37-48.

La vida com a vocació

55. Les persones consagrades, conjuntament amb els altres educadors cristians, saben descobrir i valorar la dimensió vocacional intrínseca al procés educatiu. En efecte, la vida és un do que es realitza en la resposta lliure a una crida particular que cal descobrir en les circumstàncies concretes de cada dia. L'interès per la dimensió vocacional porta a la persona a interpretar la seva pròpia experiència a la llum del projecte de Déu.

L'absència o la feble atenció a la dimensió vocacional, a més de sostreure els joves i les joves l'ajuda a la que tindrien dret en l'important discerniment de les opcions fonamentals de la seva pròpia vida, empobreix a la societat i a l'Església, ambdues necessitades de la presència de persones capaces de dedicar-se establement al servei de Déu, dels germans i del bé comú.

Cultura de la vocació

56. El foment d'una *nova* cultura vocacional és un component fonamental de la nova evangelització. A través d'ella és menester aconseguir «trobar valor i gust per les grans qüestions, les que afecten el propi futur».³⁹ Són preguntes que cal despertar fins i tot a través de recorreguts educatius personalitzats amb els que portar progressivament al descobriment de l'existència com al senyor de Déu i com a tasca. Aquests recorreguts poden configurar un vertader itinerari de maduració vocacional, que condueixi al descobriment d'una vocació específica.

Les persones consagrades són cridades especialment a promoure en l'escola la *cultura de la vocació*. Són un signe, per a tot el poble cristià, no sols d'una determinada vocació, sinó també del dinamisme vocacional com a forma de vida, representant eloqüentment la decisió de qui vol viure atent a la crida de Déu.

---

39. Cf. Pontificia obra per a les Vocacions Eclesiàstiques, *Noves vocacions per a una nova Europa*. Document final del Congrés sobre les Vocacions al Sacerdoci i a la Vida Consagrada a Europa, Roma, 5-10 de maig de 1997, n. 13 b.

57. En la situació actual, la missió educativa a l'escola es comparteix cada cop més amb els laics. «Si, de vegades també en el passat recent, la col·laboració venia en termes de suplència per la carència de persones consagrades necessàries per al desplegament de les activitats, ara neix per l'exigència de compartir les responsabilitats no sols en la gestió de les obres de l'Institut, sinó sobretot en l'aspiració de viure aspectes i moments específics de l'espiritualitat i de la missió de l'Institut».⁴⁰ Així doncs, les persones consagrades tenen la comesa de transmetre el carisma educatiu que les anima i de potenciar la formació de les persones que se senten cridades a la mateixa missió. Per a complir amb aquesta responsabilitat hauran d'estar atentes a no comprometre's exclusivament en tasques acadèmicoadministratives i no deixar-se atrapar per l'activisme. Al contrari, és necessari que privilegiïn l'atenció a les riqueses del seu carisma i es comprometin a desenvolupar-les com a resposta a les noves situacions socioculturals.

58. En la comunitat educativa, les persones consagrades poden facilitar la maduració d'una mentalitat inspirada en els valors evangèlics segons l'estil típic del seu carisma. Això és ja un servei educatiu en clau vocacional. En efecte, els joves i les joves, i amb freqüència també els altres membres de la comunitat educativa, amb major o menor consciència esperen trobar en les persones consagrades interlocutors privilegiats en la recerca de Déu. Per a aquest tipus de servei, el més específic de la identitat dels consagrats, no hi ha límits d'edat que justifiquin el considerar-se jubilats. Fins i tot quan han de retirar-se de l'activitat professional, sempre poden romandre a disposició de joves i adults, com a especialistes de vida segons l'Esperit, educadors i educadores en l'àmbit de la fe.

La presència de consagrats i consagrades a l'escola és proposta d'espiritualitat evangèlica, punt de referència per als components de la comunitat educativa al camí de fe i maduració cristiana.

59. La qualitat dels docents és fonamental en la creació d'un ambient educatiu positiu i fecund. Per això les institucions de vida consagrada i les comunitats religioses, especialment quan regenten escoles catòliques, proposen itineraris de formació per a educadors, en els que

---

40. Congregació per als Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica, *Caminar des de Crist*, n. 31.

convé evidenciar la dimensió vocacional de la professió docent per fer prendre consciència de ser partícips de la missió d'educar i santificar pròpia de l'Església.⁴¹ Les persones consagrades poden obrir, als qui ho desitgen, les riqueses de l'espiritualitat que les caracteritza i del carisma de l'Institut, encoratjant a viure-les al ministeri educatiu segons la identitat laïcal i en formes idònies i accessibles als joves.

EDUCADORS CRIDATS A FORMAR EN EL VIURE PLEGATS

*... en això coneixeran que sou deixebles meus:
que us estimeu els uns als altres (Jn 13,35)*

A mesura de la persona humana

60. La dimensió comunitària de l'escola és inseparable de l'atenció prioritària a la persona, centre del projecte educatiu escolar. «*La cultura ha de ser a mesura de la persona humana, superant la temptació d'un saber doblegat al pragmatisme o dispers en els infinits rierols de l'erudició, i per tant incapaç de donar sentit a la vida. [...] El saber il·luminat per la fe, lluny de desertar dels àmbits de les vivències quotidianes, els habita amb tota la força de l'esperança i la profecia. L'humanisme que augurem propugna una visió de la societat centrada en la persona humana i els seus drets inalienables, en els valors de la justícia i la pau, en una correcta relació entre individus, societat i Estat, en la lògica de la solidaritat i la subsidiarietat. És un humanisme capaç d'infondre un ànima al propi progrés econòmic, perquè estigui encaminat a la promoció de tot home i de tot l'home*».⁴²

61. Les persones consagrades estan atentes a salvaguardar en el projecte educatiu la prioritat de la persona, col·laborant a qualificar en

---

41. Cf. Sagrada Congregació per a l'Educació Catòlica, *El laic catòlic testimoni de la fe a l'escola*, n. 24.

42. JOAN PAU II, *Discurs als docents universitaris*, Roma, 9 de setembre de 2000, nn. 3, 6, AAS 92 (2000), 863-865.

aquest sentit les opcions concretes relatives a l'enfocament general de l'escola i de la seva proposta formativa. Cal considerar cada alumne en la seva individualitat tenint en compte l'ambient familiar, la història personal, les qualitats i els interessos. En un clima de mútua confiança, els consagrats i les consagrades descobreixen i conreen els talents de cada persona, ajuden als joves a fer-se responsables de la seva pròpia formació i a col·laborar en la dels seus companys. Aquesta tasca exigeix una entrega total i la gratuïtat de qui viu el servei educatiu com una missió. L'entrega i la gratuïtat contribueixen a qualificar l'ambient educatiu escolar com a ambient vital on el creixement intel·lectual s'harmonitza amb el creixement espiritual, religiós, afectiu i social.

Acompanyament personalitzat

62. Les persones consagrades, amb la sensibilitat pròpia de la seva formació, ofereixen un acompanyament personalitzat mitjançant l'escolta atenta i el diàleg. En efecte, estan convençudes que «l'educació és cosa de cor»⁴³ i que, en conseqüència, només mitjançant la relació personal es pot engegar un autèntic procés formatiu.

63. Tot ésser humà se sent oprimint interiorment per les tendències al mal, fins i tot quan fa ostentació d'una llibertat sense límits. Els consagrats i les consagrades s'afanyen per despertar en els joves el desig d'un alliberament interior, condició per emprendre l'itinerari cristià orientat a la vida nova de les benaventurances evangèliques. L'òptica evangèlica permetrà als joves i les joves situar-se de forma crítica enfront del consumisme, a l'hedonisme, infiltrats, com la zitzània en el blat, en la cultura i el mode de viure de vastes àrees de la humanitat.

Les persones consagrades, conscients plenament que tots els valors humans troben la seva completa realització i la seva unitat en Crist, representaran de forma explícita l'atenció maternal de l'Església pel creixement integral dels joves del nostre temps, comunicant la convicció que no pot haver-hi autèntic alliberament si no hi ha conversió del cor.⁴⁴

---

43. Sant JOAN BOSCO, *Circolare del 24 gennaio 1883*, en CERIA E. (dirigit per), *Epistolari vaig donar S. Giovanni Bosco*, SEI, Torí 1959, Vol. IV, p. 209.

44. Cf. PAU VI, Exhort. ap. *Evangelii nuntiandi*, 8 de desembre de 1975, n. 36, AAS 68 (1976), p. 29.

Dignitat de la dona i la seva vocació

64. La sensibilitat de les persones consagrades, atenta a l'exigència de desenvolupar la dimensió unidual de la persona humana per obediència al pla original de Déu (cf. *Gn 2,18*), pot contribuir a integrar en el projecte educatiu les diferències amb la finalitat de valorar-les, superant homologacions i estereotips. La història és testimoni del compromís dels consagrats i consagrades en favor de la dona. També avui les persones consagrades senten com un deure la valoració de la dona en l'iter educatiu. En diverses parts del món l'escola catòlica i nombroses Famílies religioses treballen perquè els hi garanteixi a les dones l'accés a l'educació sense cap discriminació i se les posi en condicions d'aportar la seva contribució específica al bé de tota la comunitat. A ningú se li escapa l'aportació de les dones en favor de la vida i de la humanització de la cultura,⁴⁵ la seva disponibilitat per fer-se cura de les persones i reconstruir el teixit social disgregat i lacerat sovint per tensions i odis. Moltes iniciatives de solidaritat, fins i tot entre pobles en guerra, neixen d'aquell *geni femení* que en tota circumstància fomenta la sensibilitat pel que és humà.⁴⁶ En aquest context, les dones consagrades són cridades de forma especialíssima a ser, per la seva entrega viscuda en plenitud i goig, *un signe de la tendresa de Déu amb el gènere humà*.⁴⁷ Per tant, la presència i la valoració de la dona és essencial per elaborar una cultura que col·loqui realment al centre a les persones, la recerca d'un arrelament pacífic dels conflictes, la unitat en la diversitat, la subsidiarietat i la solidaritat.

Perspectiva intercultural

65. En la complexa societat d'avui dia, l'escola és crida a proveir a les joves generacions dels elements necessaris per desenvolupar una visió intercultural. Les persones consagrades compromeses amb

---

45. Cf. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Christifideles laici*, 30 de desembre de 1988, n. 51, AAS 81 (1989), pp. 492-496. Editorial Claret.

46. Cf. JOAN PAU II, Carta ap. *Mulieris dignitatem*, 15 d'agost de 1988, n. 30, AAS 80 (1988), pp. 1724-1727. Editorial Claret.

47. Cf. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 57, AAS 88 (1996), p. 429.

l'educació, en pertànyer amb freqüència a Instituts estesos per diverses parts del món, són expressió de «comunitats multiculturals i internacionals cridades a “donar testimoni del sentit de la comunió entre els pobles, las races, las cultures”[...] on s'experimenten coneixement mutu, respecte, estima, enriquiment».⁴⁸ Per això, són fàcilment proclius a considerar la diferència cultural com a riquesa i a proposar camins transitables de trobada i diàleg. Aquesta actitud és una preciosa aportació per a una vertadera educació intercultural, que es fa cada cop més urgent a causa del rellevant fenomen de les migracions. L'itinerari que cal recórrer en la comunitat educativa imposa passar de la tolerància de la realitat multicultural a la seva acollida i a la recerca de confrontació per a la mútua comprensió fins al diàleg intercultural, que porti a reconèixer els valors i els límits de cada cultura.

Educació intercultural

66. En la visió cristiana, l'educació intercultural es funda essencialment en el model relacional que obre a la reciprocitat. Anàlogament a allò que succeeix per a les persones, també les cultures es desenvolupen mitjançant els dinamismes típics del diàleg i la comunió. «El diàleg entre les cultures sorgeix com una exigència intrínseca de la natura mateixa de l'home i de la cultura. Com a expressions històriques diverses i genials de la unitat originària de la família humana, les cultures troben en el diàleg la salvaguarda del seu caràcter peculiar i de la recíproca comprensió i comunió. El concepte de comunió, que en la revelació cristiana té el seu origen i model sublim en Déu u i reflecte, no suposa un anul·lar-se en la uniformitat o una forçada homologació o assimilació; és més aviat expressió de la convergència d'una multiforme varietat, i per això es converteix en signe de riquesa i promesa de desenvolupament».⁴⁹

---

48. Congregació per als Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica, *Camí de Crist*, n. 29.

49. JOAN PAU II, *Diàleg entre les cultures per a una civilització de l'amor i la pau*, Missatge per a la Jornada mundial de la pau, 1 de gener de 2001, n. 10, AAS 93 (2001), p. 239.

Acollida de les diferències

67. La perspectiva intercultural comporta un vertader canvi de paradigma a nivell pedagògic. Es passa de la integració a la recerca de l'acollida de les diferències. Es tracta d'un model no senzill ni de fàcil execució. En el passat, la diversitat entre les cultures va ser sovint font d'incomprensions i conflictes; també avui, en diverses parts del món, s'observa el prepotent afirmar-se d'algunes cultures sobre altres. No menys perillosa és la tendència a l'homologació de les cultures amb models del món occidental inspirats en formes de radical individualisme i en una concepció pràcticament atea de la vida.

68. L'escola ha de preguntar-se per les orientacions ètiques fonamentals que caracteritzen l'experiència cultural d'una determinada comunitat. «Les cultures, igual que l'home que és el seu autor, estan marcades pel *misteri d'iniquitat* que actua en la història humana i tenen també necessitat de purificació i salvació. L'autenticitat de cada cultura humana, el valor de l'*ethos* que porta amb si, o sigui, la solidesa de la seva orientació moral, es poden mesurar d'alguna manera per la seva raó de ser en favor de l'home i en la promoció de la seva dignitat a qualsevol nivell i en qualsevol context».⁵⁰

En el discurs als membres de la 50a Assemblea General de l'ONU el Papa subratllava la fonamental comunió entre els pobles, posant en relleu que les diverses cultures no són, en realitat, més que modes diferents d'afrontar la qüestió del significat de l'existència personal. Tota cultura, en efecte, és un esforç de reflexió sobre el misteri del món i de l'home, una forma d'expressar la dimensió transcendent de la vida humana. En aquesta llum, la diferència, en comptes de ser una amenaça, pot convertir-se, mitjançant un diàleg respectuós, en origen d'una profunda comprensió del misteri de l'existència humana.⁵¹

---

50. *Ibid.*, n. 8, p. 238.

51. Cf. JOAN PAU II, *Insegnamenti*, XVIII/2, 1995, pp. 730-744.

Coparticipació solidària amb els pobres

69. La presència de les persones consagrades en la comunitat educativa concorre a afinar la sensibilitat de tots per les pobreses que afligeixen, també avui, als joves, les famílies i pobles sencers. Aquesta sensibilitat pot arribar a ser origen de profunds canvis en sentit evangèlic, induint a transformar les lògiques d'excel·lència i superioritat en les del servei, de la *preocupació pels altres*, i formant un cor obert a la solidaritat.

L'opció preferencial pels pobres porta a evitar tot tipus d'exclusió. En l'àmbit escolar, de vegades està present una planificació del projecte educatiu en funció de grups socials més o menys instal·lats, mentre que l'atenció als més necessitats es troba clarament en segon pla. En molts casos les circumstàncies socials, econòmiques o polítiques no deixen una alternativa millor. Però això no ha d'impedir el tenir clar el criteri evangèlic i intentar aplicar-ho a nivell personal i comunitari i en les pròpies institucions escolars.

Projectar partint des dels últims

70. Quan l'opció preferencial pels més pobres està al centre del projecte educatiu, els millors recursos i les persones més preparades són llocs primer que res al servei dels últims, sense excloure per això a tots els tenen menors dificultats que i carències. Aquest és el sentit de la inclusió evangèlica, tan llunyana de la lògica del món. En efecte, l'Església vol oferir el seu servei educatiu «primer de tot a atendre a les necessitats dels pobres en béns temporals, dels que es veuen privats de l'auxili i de l'afecte de la família o no participen del do de la fe».⁵² Situacions injustes dificulten en algunes ocasions plasmar aquesta opció. Però de vegades són les institucions educatives catòliques les que s'han allunyat d'aquesta opció preferencial, que va caracteritzar els inicis de la majoria dels instituts de vida consagrada dedicats a l'ensenyament.

Per tant, aquesta opció que qualifica la vida consagrada cal conrear-la des de la formació inicial, perquè no arribi a ser reservada únicament als més generosos i audaços.

---

52. Conc. Ecum. Vat. II, Decl. sobre l'educació cristiana *Gravissimum educationis*, n. 9.

71. Seguint les empremtes del Bon Pastor, les persones consagrades es comprometen a individualitzar entre els alumnes les diverses situacions de pobresa que obstaculitzen la maduració integral de la persona i la marginen de la vida social investigant les seves causes. Entre aquestes ocupa un lloc indiscutible la misèria, que, sovint, comporta la falta de família i de salut, la inadaptació social, la pèrdua de la dignitat humana, la impossibilitat d'accedir a la cultura i, en conseqüència, una profunda pobresa espiritual. *Fer-se veu dels pobres del món* és un repte acceptat per l'Església, del que han de fer-se càrrec tots els cristians.⁵³ Les persones consagrades, per raó de les seves opcions i del compromís professat públicament d'un estil de vida personal i comunitari pobre, són majoritàriament sensibles en deure promoure la justícia i la solidaritat en l'ambient en que actuen.

Donar veu als pobres

72. L'accés, sobretot dels més pobres, a l'educació és un compromís que han contret en diversos nivells les institucions educatives catòliques.⁵⁴ La qual cosa exigeix enfocar l'obra educativa en funció dels últims, independentment de la classe social dels alumnes presents en la institució escolar. Això implica, entre d'altres coses, proposar els continguts de la doctrina social de l'Església a través dels projectes educatius i requereix comprovar el perfil que l'escola preveu per als seus alumnes. Si una escola escolta les persones més pobres i s'organitza en funció d'aquestes, sabrà interpretar les disciplines per al servei de la vida i valer-se dels seus continguts per al creixement global de les persones.

73. L'escolta dels pobres els descobreix a les persones consagrades *on* comprometre's també en l'àmbit de l'educació no formal i *com* portar als més desavantatjats a accedir a la instrucció. El coneixements de països on l'escola està reservada a uns pocs o troba greus dificultats en l'exercici de la seva comesa podria suscitar en les comunitats edu-

---

53. Cf. JOAN PAU II, Carta ap. *Tertio millennio adveniente*, 10 de novembre 1994, n. 51, AAS 87 (1995), p. 36. Editorial Claret.

54. Cf. per exemple: Office International pour l'Enseignement Catholique (OIEC), *Déclaration de la XIVème Assemblée Générale*, Roma, 5 de març de 1994.

catives dels països més desenvolupats iniciatives de solidaritat; entre elles, agermanaments entre classes o institucions escolars. Els avantatges formatius serien grans per a tots, especialment per als alumnes dels països més desenvolupats, que aprendrien concretament el que és essencial en la vida i se sentirien ajudats a no seguir les modes culturals induïdes pel consumisme.

74. La defensa dels drets dels nens constitueix un altre desafiament d'especial importància. L'explotació dels nens, en formes diverses, sovint aberrants, està entre els aspectes més inquietants del nostre temps. Per a les persones consagrades compromeses en la missió educativa resulta una tasca ineludible dedicar-se a la tutela i promoció dels drets dels nens. Les aportacions concretes que puguin donar com a individus i com a institució educativa seran, probablement, insuficients en comparació amb les necessitats; però no inútils, en la mesura que estan destinades a conscienciar de les arrels origen dels abusos. De bona gana les persones consagrades uneixen els seus esforços amb els d'altres organitzacions civils i eclesials i de les persones de bona voluntat, per reforçar el respecte dels drets humans i afavorir el bé de tots, partint dels més febles i indefensos.

75. L'opció preferencial pels pobres requereix viure en actitud personal i comunitària de disponibilitat per *donar la vida* allí on sigui necessari. Per tant, podria exigir el deixar obres, potser prestigioses, però que ja no aconsegueixen realitzar programes formatius adequats i, en conseqüència, no deixen entreveure les característiques de la vida consagrada. En efecte, «podríem tenir escoles irreprotxables en l'aspecte didàctic, però que són defectuoses en el seu testimoni i en l'exposició clara dels autèntics valors».⁵⁵ Les persones consagrades són cridades, perquè, a comprovar si en l'activitat educativa persegueixen principalment el prestigi acadèmic més que la maduració humana i cristiana dels joves; si afavoreixen la competició en comptes de la solidaritat; si estan compromeses a educar, conjuntament amb els altres membres de la comunitat escolar, persones lliures, responsables i *justes* segons la justícia evangèlica.

---

55. Congregació per a l'Educació Catòlica, *Dimensió religiosa de l'educació a l'escola catòlica*, n. 19.

76. Precisament gràcies a la seva consagració religiosa, les persones consagrades són, per excel·lència, lliures de deixar-ho tot per anar a anunciar l'evangeli fins als confins de la terra.⁵⁶ Per a elles, també al camp educatiu, segueix sent una prioritat l'anunci «*ad gentes*» de la Bona Notícia. Per tant, són conscients del paper fonamental de l'escola catòlica als països de missió. En efecte, en molts casos l'escola és l'única possibilitat de presència de l'Església; en altres, constitueix un lloc privilegiat d'acció evangelitzadora i humanitzadora, responsable del desenvolupament humà i cultural dels pobles més pobres. A aquest respecte és important considerar la necessitat de la participació del carisma educatiu entre les Famílies religioses dels territoris d'antiga evangelització i entre les nascudes als territoris de missió, en el que s'inspiren. En efecte, «els antics instituts, molts dels quals han passat en el transcurs dels segles pel gresol de proves duríssimes que han afrontat amb fortalesa, poden enriquir-se entaulant un diàleg i intercanviant els seus dons amb les fundacions que veuen la llum en aquest temps nostre».⁵⁷ Aquest compartir es tradueix així mateix al camp de la formació de les persones consagrades, en el suport a les noves Famílies religioses i en la col·laboració entre els diversos instituts.

Cultura de la pau

77. El camí de la pau passa per la justícia. «Aquest és l'únic camí per assegurar-li al nostre món un futur pacífic, destruint d'arrel les causes de conflictes i guerres: *la pau és fruit de la justícia* [...]. Una justícia que no es conforma en donar a cadascú allò que és seu, sinó que tendeix a crear entre els ciutadans condicions d'*igualtat d'oportunitats* i, per consegüent, a afavorir als qui per condició social, per cultura, per salut perillan de quedar-se endarrere o d'estar sempre en els últims llocs en la societat, sense possibilitat de redempció personal».⁵⁸

---

56. Cf. PAU VI, Exhort. ap. *Evangelii nuntiandi*, n. 69, AAS 68 (1976), p. 58.

57. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 62, AAS 88 (1996), 437.

58. JOAN PAU II, *Discurs als governants i parlamentaris*, Roma, 4 de novembre de 2000, n. 2, AAS 93 (2001), p. 167.

Educar per a la pau partint del cor

78. La consciència que l'educació és la via mestra per a la pau és una dada compartida per la comunitat internacional. Signe eloqüent d'això són els diversos projectes promoguts per les organitzacions internacionals per a sensibilitzar l'opinió pública i els governs.⁵⁹ Les persones consagrades, testimonis de Crist príncep de la pau, capten la urgència de posar l'educació per a la pau entre els objectius primaris de la seva pròpia acció formativa oferint la seva contribució específica per alimentar en el cor dels alumnes i alumnes la voluntat de fer-se constructors de pau. En efecte, les guerres neixen al cor dels homes, i al cor dels homes és on cal construir les defenses de la pau. Valorant el procés educatiu, les persones consagrades es comprometen a suscitar en l'ànim dels homes del tercer mil·lenni actituds de pau, que «no és simplement absència de conflictes, sinó un procés positiu, dinàmic, participatiu que afavoreix el diàleg i la solució dels conflictes en esperit de mútua comprensió i cooperació».⁶⁰ En aquest interès les persones consagrades col·laboren amb tot home i dona de bona voluntat compartint amb ells la tasca i la urgència de buscar sempre noves vies idònies per a una eficaç educació, que «a tots els nivells és el mig principal per edificar una cultura de pau».⁶¹

79. Una educació eficaç per a la pau compromet a elaborar programes i estratègies en diversos nivells. Entre d'altres coses, es tracta de: proposar als alumnes una educació en els valors i actituds idonis per resoldre pacíficament les disputes en el respecte de la dignitat humana; organitzar activitats, fins i tot extracurriculars (com l'esport, el teatre), que propiciïn l'assimilació dels valors de la lleialtat i el respecte de les regles; assegurar la paritat d'accés a l'educació per a les dones; encoratjar, quan sigui necessari, la revisió dels programes d'ensenyament, inclosos els llibres de text.⁶² A més a més, l'educació és cridada a transmetre als alumnes la consciència de les seves pròpies arrels cultu-

---

59. Per exemple, les Nacions Unides han promogut la *Dècada internacional de la cultura de pau i no violència*, (2000-2010).

60. Nacions Unides, *Résolution 53/243: Déclaration et Programme d'action sud uneix culture de la paix*, 6 d'octubre de 1999.

61. *Ibid.*, A, art. 1; art. 4.

62. Cf. *Ibid.*, B, art. 9.

ral i el respecte per les altres cultures. Quan això es remata amb sòlids punts de referència ètics, l'educació porta a una presa de consciència dels límits implícits en la pròpia cultura i en l'aliena; però evidència simultàniament una herència de valors comuns a tot el gènere humà. D'aquesta manera «*l'educació té una funció particular en la construcció d'un món més solidari i pacífic*. L'educació pot contribuir a la consolidació de l'humanisme integral, obert a la dimensió ètica i religiosa, que atribueix la deguda importància al coneixement i a l'estima de les cultures i dels valors espirituals de les diverses civilitzacions».⁶³

Educar a viure plegats

80. Al començament del tercer mil·lenni, com a conseqüència dels efectes negatius d'una salvatge globalització econòmica i cultural, cobra una importància creixent la participació responsable en la vida de la comunitat a nivell local, nacional i mundial. Aquesta participació pressuposa la presa de consciència de les causes dels fenòmens que amenacen la convivència dels pobles i la vida humana mateixa. Com tota presa de consciència, també aquesta troba en l'educació, i en especial a l'escola, el terreny privilegiat per desenvolupar-se. Per això es planteja una nova i comprometedora tasca: educar en una ciutadania activa i responsable. En aquesta línia són il·luminadores les paraules del Papa: «La promoció del dret a la pau assegura d'alguna manera el respecte de tots els altres drets, perquè afavoreix la construcció d'una societat en el si de la qual les relacions de força es substitueixen per relacions de col·laboració amb vista al bé comú».⁶⁴ A aquest respecte, les persones consagrades poden oferir el signe d'una fraternitat responsable, vivint en comunitats on «cadascú se sent coresponsable de la fidelitat de l'altre; tots contribueixen a crear un clima serè de comunicació de vida, de comprensió i d'ajuda mútua ...».⁶⁵

---

63. JOAN PAU II, *Diàleg entre les cultures per a una civilització de l'amor i la pau*, Missatge per a Jornada mundial de la pau, 1 de gener de 2001, n. 20, AAS 93 (2001), p. 245.

64. JOAN PAU II, *En el respecte dels drets humans el secret de la pau verdadera*, Missatge per a la Jornada mundial de la pau, 1 de gener de 1999, n. 11, AAS 91 (1999), p. 385.

65. Congregació per als Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica, *La vida fraterna en comunitat*, 2 de febrer de 1994, n. 57, en *Enchiridion Vaticanum* vol. XIV, p. 265.

Conclusió

81. De les reflexions proposades es desprèn amb evidència que la presència de les persones consagrades en el món de l'educació apareix com a opció profètica.⁶⁶ El Sínode sobre la vida consagrada exhorta a assumir amb renovada entrega la missió educativa a les escoles de tot ordre i grau, a les universitats i institucions superiors.⁶⁷ La invitació a prosseguir al camí emprès per aquells que han ofert una contribució significativa a la missió educativa de l'Església, es situa en la línia de la fidelitat al carisma originari: «Per la seva especial consagració, per la peculiar experiència dels dons de l'Esperit, per l'escolta assídua de la Paraula i l'exercici del discerniment, pel ric patrimoni de tradicions educatives acumulades a través del temps [...], pel profund coneixement de la veritat espiritual (cf. *Ef* 1,17), les persones consagrades estan en condicions de dur a terme una acció educativa particularment eficaç, contribuint específicament a les iniciatives dels altres educadors i educadores».⁶⁸

82. A l'horitzó de la comunió eclesial creix en cada persona consagrada la consciència de la gran riquesa cultural i pedagògica que brolla de la coparticipació de la comuna missió educativa, fins i tot en l'especificitat dels diversos ministeris i carismes. Es tracta de redescobrir i renovar la consciència de la pròpia identitat, retrobant els nuclis inspiradors d'una qualificada professionalitat educativa que cal redescobrir com un mode de ser que configura una autèntica vocació. L'arrel d'aquesta renovada consciència és Crist. Des d'ell han de recomençar decididament les persones consagrades que treballen a l'escola, per a retrobar la font motivadora de la seva missió. Recomençar

---

66. Cf. Congregació per a l'Educació Catòlica, *L'escola catòlica als llindars del tercer mil·lenni*, n. 21.

67. Cf. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 97, AAS 88 (1996), p. 473.

68. *Ibid.*, n. 96, p. 472.

des de Crist vol dir contemplar el seu rostre, detenir-se llarga estona amb ell en l'oració para, a continuació, poder mostrar-ho als altres. És tot el que l'Església està crida a realitzar al començament del nou mil·lenni, conscient que només la fe pot traspassar el misteri d'aquest rostre.⁶⁹ Recomençar des de Crist és, perquè, també per als consagrats i consagrades, recomençar des de la fe alimentada pels sagraments i sostinguda per l'esperança que no defrauda: «Joestic amb vosaltres cada dia» (Mt 28,20). Encoratjades per aquesta esperança les persones consagrades estan crides a reactivar la passió educativa vivint-la en la comunitat escolar com a testimoni de trobada entre diverses vocacions i entre generacions.

La tasca d'ensenyar a viure, descobrint el sentit més profund de la vida i de la transcendència, a interactuar amb els altres en reciprocitat, a estimar la creació, a pensar de forma lliure i crítica, a realitzar-se en el treball, a projectar el futur, en una paraula, a ser, demana a les persones consagrades un renovat amor pel compromís educatiu i cultural a l'escola.

83. Els consagrats i consagrades, deixant-se transformar per l'Esperit i vivint en estat de formació permanent, es fan capaç d'ampliar els seus horitzons i captar les dimensions profundes dels esdeveniments.⁷⁰ La formació permanent es converteix també en la clau per comprendre novament la missió educativa a l'escola y exercir-la de forma adherent a la realitat, tan mutable i alhora necessitada intervenció competent, tempestiva i profètica. L'aprofundiment cultural que les persones consagrades estan crides a conrear per qualificar la professionalitat en les disciplines de la seva competència, o en el servei administratiu o directiu, és un deure de justícia, a què no és possible sostreure's.

La participació en la vida de l'Església universal i particular compromet a manifestar els llaços de comunió i valorar les orientacions del Magisteri, sobretot pel que fa a temes com la vida, la família, el tema femení, la justícia social, la pau, l'ecumenisme, el diàleg interreligiós. En el clima de pluralisme actual, el Magisteri de l'Església és veu que interpreta autoritzadament els fenòmens a la llum de l'Evangelí.

---

69. Cf. JOAN PAU II, Carta ap. *Novo millennio ineunte*, n. 19, AAS 93 (2001), 278-279.

70. Cf. JOAN PAU II, Exhort. ap. *Vita Consecrata*, n. 98, AAS 88 (1996), p. 474.

84. La Congregació per a l'Educació Catòlica desitja concloure aquestes reflexions amb un sentit agraïment a totes les persones consagrades que treballen al camp de l'educació escolar. Conscient de la complexitat i sovint de les dificultats de la seva comesa, remarca el valor del *noble* servei educatiu orientat a donar raons de vida i esperança a les noves generacions, mitjançant un saber i una cultura elaborats críticament, sobre el fonament d'una concepció de la persona i la vida inspirada en els valors evangèlics.

Tota escola i tot espai d'educació no formal poden arribar a ser un nus d'una xarxa més gran que, des del més petit poblet fins a la més complexa metròpoli, omple el món d'esperança. En efecte, en l'educació rau la promesa d'un futur més humà i d'una societat més solidària.

Cap dificultat hauria d'allunyar als consagrats i consagrades de l'escola i de l'educació en general, quan la convicció de ser cridats a portar la Bona Notícia del Regne de Déu als pobres i petits és profunda i vital. Les dificultats i la desorientació actuals, junt amb les noves perspectives que s'obren en l'alba del tercer mil·lenni, són una forta crida a gastar la pròpia vida educant a les noves generacions a fer-se portadores d'una cultura de comunió que englobi a tot poble i tota persona. La motivació primera i, al mateix temps, la meta a què estén el compromís de tota persona consagrada és encendre i alimentar la torxa de la fe en les joves generacions, els «sentinelles de l'alba (cf. *Is* 21,11-12) en aquests albors del nou mil·lenni».⁷¹

El Sant Pare, en el desenvolupament de l'Audiència concedida al subscript Prefecte, ha aprovat el present document i ha autoritzat la seva publicació.

Roma, 28 d'octubre de 2002, XXXVII aniversari de la promulgació de la declaració Gravissimum educationis del Concili Ecumènic Vaticà II.

Zenó Card. GROCHOLEWSKI
Prefecte

† GIUSEPPE PITTAU, S.I.
Secretari

---

71. JOAN PAU II, Carta ap. *Novo millennio ineunte*, n. 9, AAS 93 (2001), 272.

Índex

Introducció	5
I. Perfil de les persones consagrades	9
A l'escola de Crist mestre	9
Resposta radical	11
A l'Església comunió	12
De cara al món	14
II. La missió educativa de les persones consagrades avui	19
Educadors cridats a evangelitzar	20
Educadors cridats a acompanyar cap a l'altre	24
Educadors cridats a formar en el viure plegats	34
Conclusió	45